ל) [ל"ל שהיא], ב) לקמן קלד: ע"ש, ג) יומא מא:, ד) שם עו: נדה לב., ה) מקוואות פ״ח מ״ג נדה נב, ה) מקווסות פ"ח מ"ג [מוספתא מקוואות פ"ו], 1) [ע"ר במשנה מכאן ואילך בתוספתאן, ז) וזבחים הא:ן, מ) ולה יו., ט) (זכחים קה:), מ) נדה יו., ט) כמובות סה: [עם נו], י) ס"א וקסבר, ל) [דף קלד:], ט) [דף פו], מ) (ע"ב), ט) [וע" מוס' יומא עו. ד"ה מנין לסיכה וכוץ, ס) [לעיל פב], ע) [נדה מו:],

תורה אור השלם

ו וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הֱיוּ נְבֹנִים לִשְׁלשֶׁת יָמִים אַל תִּנְשׁוּ אֶל יְּשְׁלְשִׁר יְּנְיִם אֵל וְּנְגְּשׁוּ אֶל אַשְׁה: שמות יט טו 1 וְיְהָי בִּיוֹם הַשְּׁלְישִׁי בִּהְיוֹתְם בּאָבִים וַיִּקְּחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעַלְב וַיַּתַּרְגוּ פָּל זְכָר: תַּיְבוּ וַיְּבֹאוּ עֵל הָעִיר בָּטָח תַּרְבּוּ וַיְבֹאוּ עֵל הָעִיר בָּטָח תַּרְבּוּ וַיְבֹאוּ עֲלַ: בִּאַרִר בּאָבִים בַּאַרִים בַּאַר בַּרְאַיִּר לְדַ כַּה

3 לְכוּ נָא וְנָוְכְחָה יאמֵר יְ יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע יַלְבָּינוּ יְשׁׁנִיהּוּ בַּתּוֹלְע בַּצְּמֶר יְהְינּ: ישעיהוּ אִ יח 1 וַיִּלְבַשׁ קְלָלָה בְּמֵדּוּ וַתְּבֹא בַמִּים בְּקִרְבּוֹ וְתָבֹא בַּמֵּיִם בְּקַרְבּוֹ וְבַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו: תהלים קט יח בַּ וַיִּפְּסל שְׁנֵי לְחֹת אֲבָנִים ז וְיִפְּטל שְנֵּי לְחֹת אָבְנִים הַרְשׁנְינִם וְשְׁנֵי לְחֹת אָבְנִים וְיַעל אָל הַר סינֵי בְּאָשׁר צְּוֹח יְיִ אַתו וִיְפָח בְּיִדו שְׁנֵי לְחֹת אָבְנִים: שמות לד ד אָבְנִים: שמות לד ד וְעַלִית, אַלְיו וְיִלְר רֶד וְעַלִית, אַלְה וְאַבָּרן עמְּוָר וְעַלִית, אַלְה יְבָּרָסו לְעַלת אָל יִיְ פָּן יִפְרַץ בְּם: לעלת אָל יִיְ פָּן יִפְרַץ בְּם: שמות יט כר

גליון הש"ם

תום' ד"ה תני רישא וכו' אלא בלא"ה איבא. וכעין זה ליתל במגילה דף ב ע"ב:

מוסף רש"י

משה בהשכמה עלה. להר נימי מתן תורה, כשהיה עולה ויורד לחדש את העם ולהשיב את רברי העם אל ה' (זבחים קא:).

רבינו חננאל

כטבלא מרובעת. והכי קא מקשי כטבלה מרובעת הוא . רשרי, הא למהוה אחד שתי ואחד ערב לא. ופריק רב אשי האי דקאמר כטבלא מרובעת לאו לאחמרי אלא לאקולי בה קולא אחרינא, להתיר ראש תור הנכנס לה וראש תור

היוצא ממנה. מתני' מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה כר׳. ותנן התם הפולטת שכבת זרע ביום שלישי טהורה דברי ר׳ אלעזר בן עזריה, הוייא מתניתין דהכא דלא כר׳ אלעזר בן עוריה. ואקשינן אלעה בן עדיה: האקשינן אימא סיפא מנין שמרחיצין את הקטן ביום שלישי שחל להיות בשבת, ותנן לקמן בהא מסכתא רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום שלישי שחל להיות בשבת. שלישי שוול להיות בשבות. ופריקנן למאן דמוקים כתנאי, תני תאני טמאה ורישא רבנן וסיפא ר' אלעזר בן עזריה. [מאן] דלא מוקים כתנאי, תני רישא טהורה וכולה ר' אלעזר בן עזריה היא. ועד השתא איכא תנאי דתני טמאה ואיכא תנאי דתני טהורה. ואיכא רבנן דמפרשי בגירסא(ה) רב מוקים לה כתנאי ור׳ יוחנן לא מוקים לה כתנאי ורי יוחנן לא מוקים לה כתנאי. ומאן דלא מוקים ליה כתנאי, דטרח כמה דיכיל למהוה מתני׳ אליבא דחד תנא [דאמר ר' יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא רחד תנאז מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא. ואמר רב (סיפא) [פפא] מוקמינן לה מתניתין בתרי תלתא טעמי, ולא מוקמינן בתרי תלתא תנאי, וכי דמפרשינן בפירקין קמאי. תנן התם הפולטת שכבת זרע ביום השלישי טהורה דברי ר' אלעזר בן

כטבלה מרובעה. אלמה עגולה לאו ערוגה היא: החס. דבעי מרובעת לאחשובה שדה קאמר להתיר ראש תור כו'. ולית ליה לר' יוחנן הא דאמר לעיל אין ראש תור בערוגה אי נמי אית ליה מערוגה לערוגה אבל משדה לערוגה יש ראש תור: בותבר' שהיא טמאה. דיום השלישי אכתי לא מסרחה שכבת

זרע וראויה לקלוט ולהיות ולד נוצר הימנה וקרינן שכבת זרע הראוי להזריע: לג' ימים. דהקפיד הכתוב על טומאת קרי במתן תורה יוקס"ד עם יום הפרישה קאמר דבד׳ בשבת פירשו מנשותיהן וקבלו תורה בשבת שהוא רביעי לאותם ששימשו מטותיהן ברביעי לפני הפרישה וטבלו לילי שבת ולה חש הכתוב הם יפלוטו בשבת דמסרח ואינו שכבת זרע הראוי להזריע אבל אם פלטו ע"ש בשלישי טמאות לכך הפרישן שלשה ימים: מנין שמרחילין. דחף ביום ג' מסוכן הוא: למים בקרבו וכשמן בעלמותיו. מקיש סיכה לשתיה: גבו' רישה. דמתני': דלא כר' אלעור כן עוריה. דאילו לדידיה שמעינן ליה פולטת ביום השלישי טהורה לקמן בברייתה: וסיפה. דקתני מרחילין את המילה כו' ר' אלעור בן עוריה דהוא אמר לה לקמן בפרק ר' אליעורי : מאן דלא מוקי כתנחי. דדחיק ומוקי מתניתין בתרי טעמי או משבש לה ומפרש לה דלא לאוקמי כתנאי משבש לה ואמר משבשתה היה ותני בה טהורה: ומאן דמוקי לה כתנאי. דניחא ליה לאוקומי כתנאי מלמימר משבשתא היא ומלאוקמי בתרי טעמי מוקי נמי להאי כתנאי. ופלוגתא היא בהמפקיד (ב"מ מא.) גבי חבית דאמר ר' יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא ליה מאני לבי מסותא ומוקי רישה ר' ישמעהל וסיפה רבי עקיבא ואי הוה בעי הוה מצי לאוקמי בתרי טעמי ובחד תנא ואיכא דמוקי לה התם בחד תנא ומוקי סיפא בשהניחה במקום שאינו מקומה: ביום השלישי. כגון ששמשה בה׳ ופלמה שכבת זרע בשבת ל"ש שמשה תחילת ליל חמישי דאישתהי ד' עונות שלמות ליל ה׳ וה׳ ליל ו׳ וו׳ ל״ש שמשה יום ה' עם חשיכה דלא אישתהי אלא מקצת ה' וליל ו' וו' דליכא אלא ב' ממותיהן ביום ייהא אמר רבא אם היה בית עולות שלמות. העונה או יום או אפל מותר ואמר רבא ואיתימא רב פפא תלמיד חכם מאפיל במליתו ומותר לילה: ר' ישמעאל אומר פעמים שהן כו'. בא לחלוק ולומר דפולטת בג' והא

> טהורה ומודינא לך דמקצת היום ככולו דלא הקפידה תורה אלא במנין של הימים ולא במנין העונות: ופעמים שהם ד' עונות. שלמות שאם שמשה ד' בשבת עם חשיכה פליטתה טמאה עד תחלת שבת: פעמים שהם ה' עונות. כגון שמשה בתחלת היום של ד': פעמים שהם ו'. כגון שמשה בתחלת ליל ד' בין השמשות: נוסנין לה מקלם עונת ו'. להשלים ה' וכל הפולטת בתוך ה' עונות שלמות טמחה: אמרוה. להא אתקפתא דלקמיה: בשלמא כו'. פלוגתא דרבנן ור' יוסי בברייתא ומייתי לה בהאי פירקא לקמן 5 דלרבנן בה׳ בשבת פרשו ולר׳ יוסי בד׳ ולכ״ע בשבת ניתנו עשרת הדברות וכיון דבשבת ניתנו ע"כ בליל שבת טבלו ולא שחרית כדמתרץ לקמן שלא יהו הללו טובלין והללו מהלכין לקבל חורה הלכך בשלמא ר' אלעזר כרבנן דאמרי בחמשה בשבת עבוד פרישה ויש שלא פרשו אלא עם חשיכה

לשימושה טמאה אבל פולטת בד׳

ומדטבלו ליל שבת ולא חשו שמא תפלטנה עוד ש"מ דפולטת בג' טהורה ומקלת היום של תשמיש ככולו: ור' ישמעאל. דאומר בג'

כמבלא מרובעת כמבלא הוא דשרי הא לאו הכי אסור התם לאקולי בה קולא אחרינא להתיר ראש תור היוצא הימנה: מתני מנין לפולמת שכבת זרע ביום השלישי (שתהא) ממאה שנא' יהיו נכונים לשלשת ימים מימנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ביום ביום בהיותם כואבים ביום ביום ביום ביום ביום שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלה שנאמר יאם יהיו חמאיכם כשנים כשלג ילבינו ימנין סלסיכה שהיא כשתייה ביוה"כ אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: גבו' רישא דלא כר' אלעזר בן עזריה סיפא כר"א בן עזריה דאי כרבי אלעזר בן עזריה מהורה שמענא ליה מאן דלא מוקי כתנאי תנא רישא מהורה ומוקי לה לכולה כר"א בן עזריה ומאן דמוקים כתנאי רישא רבנן וסיפא כר' אלעזר בן עזריה ת"ר ייפולמת שכבת זרע ביום השלישי מהורה דברי רבי אלעזר בן עזריה רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ד' עונות פעמים שהן ה' עונות פעמים שהן ו' עונות ר' עקיבא אומר לעולם ה' יואם יצאתה מקצת עונה ראשונה נותנין לה מקצת עונה ששית אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה רב פפא לרבא בשלמא ר' אלעזר בן עזריה כרבנן דאמרי בה' עביד פרישה ור' ישמעאל כר' יוםי דאמר בד' עביד פרישה אלא רבי עקיבא כמאן לעולם כר' יוםי כדאמר רב אדא בר אהבה "משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד בהשכמה עלה דכתיב זוישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני בהשכמה ירד דכתיב ילך רד ועלית אתה ואהרן עמך מקיש ירידה לעלייה מה עלייה בהשכמה אף ירידה בהשכמה למה ליה למימרא להו והא אמר ירב הונא הישראל קדושים הן ואין משמשין סירב הונא הישראל

ובאגדות ובעלי קריין אסורין פירושא דבעל קרי אינו באימה וביראה דמחמת קלות ראש הוא באב:

מנין לפולמת כו' שנא' היו נכונים לשלשת ימים. אע״פ שנאותה

על דבר שעתיד להיות טומאה אחר מתן חורה ואע"ג דלא הקפידה

על זבין ומצורעין ובועלי נדות היינו משום טעמא דתניא בפרק מי

שעה עדיין לא ניתנה תורה מ"מ מסתמא הקפידה תורה

שמתו (ברכות כב.) כתיב והודעתם

לבניך ולבני בניך וכתיב יום אשר

עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה

להלן באימה וביראה וברתת ובזיע כו׳

מכחן חמרו זבין ומצורעים ובועלי

נדות מותרין לקרות בתורה בנביאים

ולשנות במשנה ובש״ם בהלכות

אט"ם שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר ותבא כמים וגו'. ומיהו ראיה גמורה לא הוי משום דקרא לא מישתעי בשחיה אלא ברחילה משום דמשמע מים דומיא דשתן מה שמן מאבראי אף מים מאבראי וקשה לר"י דבפרק בתרא דיומא (דף עו.) קאמר דרחילה איקרי עינוי מנלו א"ר זוטרא מהכא ותבא כמים בקרבו וגו' מים דומיא דשמן מה שמן מאבראי כו׳ ופריך והא האי תנא איפכא נסיב לה דתנן מנין לסיכה כו' ומאי פריך הא תנא דמתני׳ קאמר שאין ראיה לדבר אלא זכר לדבר משום דמים דומיה דשמן כדפרישי׳ ואומר ר״י דפריך הכי דאי חשיבא ראיה גמורה דרחילה כסיכה כדקאמרת לא הוה ליה להאי תנא למעבד מינה אפי׳ זכר בעלמא קשה לרשב"א דאמאי מייתי האי קרא שאינו אלא זכר בעלמא הוה ליה לאיתויי הרא דלחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי (דניאל י) דהוי דרשה גמורה ומיניה נפקא לן בפרק בתרא דיומא (שם)

:סיכה איקרי עינויט תני רישא מהורה ומוקי לה כו'. אומר ר"י דמשום הכי אינו מגיה למיתני טהורהג כדי לאוקמי כולה כרבי אלעזר ° אלא בלאו הכי איכא דתני טהורה ואיכא דתני טמאה הלכך מאן דלא מוקי כתנאי נוח לו לשנות כחותן ששונין טהורה ומחן דמוקי כתנאי לא קפיד לשנות טמאה וא"ת אכתי הויא מתני׳ כתנאי דרישא ס דמתני׳ רבי עקיבא קתני לה וסיפא דקתני פולטת טהורה היינו דלא כר"ע דפליג בסמוך אר׳ אלעזר בן עזריה

וי״ל דלא קפיד לאוקמי כתנאי אלא בתרי בבי דסמוכות זו אחר זו™ אבל אההיא דריש פירקין המרוחקות מההיא דפולטת לא קפיד וא״ת למאן דתני טהורה טפי הוה ליה למנקט במתני׳ קרא דוקדשתם היום ומחר (שמות יט) דמשמעה כרבי חלעזר בן עזריה וחומר ר״י דניחא ליה לאתויי היו נכונים לשלשת ימים דמוכח דמשום פליטת זרע הקפיד דכתיב ביה אל תגשו אל אשה: פעמים שהן ד' בו'. במלחא דרבי אלעזר בן עזריה ה"מ נמי לשנות בענין זה פעמים שהן שתים פעמים שהן ג' כו' אלא להכי נקט ר' ישמעאל משום לסבר ברביעי עבוד פרישה כרבי עקיבא ובעונות לא בעי למתלי כמו שתולה רבי עקיבא: בהשבמה עלה. אליבא דרבי עקיבא איירי^ה: ישראל קדושים הן בו'. ובלאו הכי היו פורשין דאמר ש בוזה דרכיו ימות זה המשמש מטתו ביום ועוד דקראן קדושים שואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש: ולינובלו

טמאה בד' טהורה קסבר בד' עבוד פרישה כר' יוסי דהוה ליל שבת רביעי ומיהו יש שלא פירשו עד סמוך לחשיכה וליכא אלא ד' עונות ליל ה' וה' ליל ו' וו' ואפילו הכי משטבלו פליטתן טהורה דלא הקפידה תורה אלא בימים: אלא רבי עקיבא. דאמר כל ה' עונות טמאה אם תפלוט כמאן ומהיכא למד דאעונות קפיד קרא הא ימים כתיב וקיימא לן מקצת היום ככולו: לעולם. ר' עקיבא כר' יוסי וכדרב אדא דאמר משה כל עליותיו בהשכמה עלה וכל ירידותיו בהשכמה הלכך ירידה דכתיב נשמות יטן וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם דהיינו פרישה בהשכמת רביעי היתה ומדהוזקק להפרישן בהשכמה ש"מ עד ה' עונות שלמות קפיד קרא: ופרכינן למה ליה למימרא להו. שחרית בלאו הכי נמי לא הוו משמשי: דקאמר רב הונא. דאין משמשין ביום דכתיב (משלי יט) בחה דרכיו ימות דבעי לניעותה שלה יסתכלו: **מלמיד הכם.** שהוה לנוע ולה יסתכל סגי ליה במאפיל בטליחו: וכל

להכא, וסבר שאם יצאת מקצת עונה ראשונה, משלימין לה מקצת עונה שישית, ומצריך שפלטה אחר ששים שעות מן התשמיש שהן שיעור שני ימים ומחצה. אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה רב פפא לרבא (קמיה דרבא) בשלמא ר׳ אלעור בן עוריה כרבנן דאמרי בחמשה עבד להו משה לישראל פרישה. נמצא לישראל פרישה לילי שישי ויום שישי ומשהו מחמישי (ומלילי שבת), לפיכך אם שמשה ביום חמישי קודם שקיעת החמה ופלטה בלילי שבת אחר שקיעת החמה, טהורה. ר׳ עקיבא כר׳ יוסי דאמר בארבעה עבד להו משה פרישה. כגון דאפרשינהו בתר חדא שעתא מיום רביעי, משכחת חמש עונות בתר חדא שעתא מלילי עזריה. טעמיה דר׳ אלעזר בן עזריה אפילו שתי עונות שלימות ומשהו, והעונה יום או לילה. וקא מיתני בפירוש דברי ר׳ אלעזר בן עזריה, פעמים יש שם יום וכל שהוא והיא טהורה, כיצד, שמשה את ביתה ערב שבת קודם לשקיעת החמה, ועברו שתי עונות לילי שבת ויום שבת, ופלטה במוצאי שבת לאחר שקיעת החמה, והרי הוא יום השלישי, נמצא יום וכל שהוא והיא טהורה. ויש שני ימים ידורים טבות, ולכם הבשה אי שבור אוהו שק צרוחה:, והוי האיז היו סיים לי בנבצה זו רבים הוה היה שה היה הים שה כבים חסר משהו היא טמאה, כיצד, שמשה את ביתה ערב שבת לאחר שקיעת החמה, ופלטה באחד בשבת קודם לשקיעת החמה, הרי יש כאן שני ימים חסר משהו והיא טמאה, לפי שאינו יום שלישי ער שתשקע החמה ויכנס יום שני בשבת. ר' ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע עונות פעמים שהן חמש פעמים שהן שש. טעמיה דרי ישמעאל שהוא עושה מקצת עונה ככולה, וקסבר אין יום שלישי (אחד)

בד א מיי׳ פ״ב מהלכות הלכה שו"ע או"ח סימן שלא סעיף ט: בה ב מיי' פ"ג מהלכות עבודת יום הכפורים

הלכה ד: הנכה ד. בו ג מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הלכה ט טוש"ע או"ח סימן תריד סעיף

בז ד מיי׳ פ״ה מהלכות שאר אבום בנונמאום בל׳ סמג עשין רמו: סמג עשין רמו: בח ה מיי פכ"א מהלי איסורי ביאה הלכה יו"ד טוש"ע או״ח סי׳ ר״מ סעיף יא וטור

ושו"ע אה"ע סימן כה סעיף ה:

מוסף תוספות

א. שלא הקפידה על שאר טומאות כגון נדה וזב ומצורע מפני שכל אלו לבם דואג עליהם, אבל טומאה זו. מאירי. ב. הזהירם בכך כדי לקבל התורה באימה ברתת מאירי ג ולא הוה דמרחיצין. מוס׳ ה. טפי. מוס׳ חו. טפי. מוק׳ הק״ק,
דניחא ליה למתני דאע״ג.
מוק׳ הל״ע, ז. אפילו הכי.
מוק׳ הל״ע, ח. והא דקתני
לקמן (פח.) בשני עלה משה בשלישי עלה וירד דאלמא לא היו ירידותיו בהשכמה, י"ל דאתיא דלא

רב נסים גאוז

סופה כר' אלעזר בן עזריה. הוא זה ששנינו מניין שמרחיצין את הקטן ביום השלישי. ודבר זה אמור משום השלישי. דובו זה אמוז משום ר' אלעזר בן עזריה בפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי.

רבינו חננאל (המשך)

[אחר ששימשה] פחות מד עונות, שהן שני ימים שלימים, דקאמר ר' אלעזר בן עזריה . שתי עונות שלימות ומשהו. שתי עונות שלימות ומשהו, קאמר ר' ישמעאל צריך עונה שלימה לפניהן ועונה שלימה לאחריהן, דקסבר יש פולטת ביום השלישי והיא טמאה, כי הא מתני׳ דאמרינן רישא דלא כר׳ אלעזר בן עזריה. ואילין ארבע עונות לר׳ ישמעאל י ובעי תחלתן וסופן הנץ החמה ובעינה. ואי הוה תשמש מן קמי הנץ החמה או שקיעתה אפילו בי"א שעות ומחצה לא מיחשיב. והיכי דמי פעמים שהן ד', כגון ששמשה בסוף לילי אחד ששמשה בסוף לילי בשבת ופלטה בסוף בשבת ופלטה בטון לייי שלישי בשבת, הרי כאן ארבע [עונות] שלימות, שמתחלתן וסופן הנץ ושקיע(ת)[ה] מכלל שלשה ימים. והיכי דמי פעמים של שהימה ההכיות של שמשה שהן חמש, כגון ששמשה בתחלת לילי אחד בשבת, ופלישי בסוף לילי [שלישי בשבת, אם אתה חושב ארבע של יום אחד ויום שני, הרי הן משני ימים בלבד, לפיכך יון מטני מום ביבו, יככן לא מיחשיב ליה אלא אחד מן יום אחד בשבת, ושתים של דמי פעמים שהן שש, כגון י ששמשה במקצת יום שבת אחר הנץ החמה. ופלטה בסוף אוו הובץ ההומה, דפיטודפון-לילי שלישי, לא מיחשיב יום שבת כל (ה)עיקר, דלא הוה ליה הנץ החמה, ומן יום אחד ויום שני לא מיחשיב אלא שלשה ולילי שלישי הרי שש. - ... שש. והכין נמי אם שמשה בתחלת לילי אחד בשרת ומלמים במים לשקיעת החמה (אין) [יש] כאן ארבע עונות שלימות מכלל שלשה ימים (כידו וכפרישנאז לעילא